

Дюкарев Т.М.

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

ЕВОЛЮЦІЯ ПРИВАТНОГО КОЛЕКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА: ВІД ПАТРІОТИЧНИХ ЗБІРОК АРИСТОКРАТІЇ ДО СУЧАСНИХ АРТ-КОЛЕКЦІЙ

У статті піднято питання історичного розвитку приватного колекціонування українського мистецтва від кінця XVIII-го століття до сьогодення. Окрему роль приділено регіональним особливостям приватного колекціонування, зокрема внеску колекціонерів із Заходу України та Центрального регіону у розвиток культурного-мистецького середовища. Досліджено еволюцію колекціонерських практик та їх трансформацію від аристократичних збірок патріотичного мистецтва до форматів, які існують у контексті сучасного арт-ринку. Розкрито особливості формування визначних приватних колекцій українського мистецтва представниками відомих шляхетських родин, зокрема Потоцьких, Терещенків та Кочубеїв, які відіграли визначну роль у збереженні національної культурної спадщини. Висвітлено їхній внесок у розвиток меценатства та популяризацію українського мистецтва.

Особливу увагу приділено аналізу мотивації колекціонерів різних історичних періодів: від патріотичного прагнення зберегти національну культуру до сучасного інвестиційного підходу. Досліджено вплив соціально-політичних змін на характер колекціонування та формування арт-ринку в Україні. Розглянуто роль визначних колекціонерів у створенні перших музейних установ та формуванні національних мистецьких збірок.

Проаналізовано сучасний стан приватного колекціонування в Україні, особливості функціонування арт-ринку та діяльність провідних аукціонних будинків, зокрема львівського дому «Меркурій». Висвітлено проблеми оцінки, атрибуції та верифікації творів мистецтва, а також питання правового регулювання колекційної діяльності. Розкрито тенденції розвитку сучасного колекціонування, включаючи появу нових форм взаємодії між колекціонерами, галеристами та митцями.

У дослідженні представлено періодизацію розвитку приватного колекціонування в Україні, коротко охарактеризовано особливості кожного етапу та визначено ключові фактори, що вплинули на формування колекцій. Висвітлено роль приватного колекціонування у збереженні та популяризації українського мистецтва, а також його значення для розвитку національної культури та мистецтвознавчої науки.

Ключові слова: приватне колекціонування, українське мистецтво, патріотичне мистецтво, аукціонні будинки, арт-ринок.

Постановка проблеми. Приватне колекціонування відіграє ключову роль у збереженні та розвитку культурної спадщини України. Історична траєкторія цього явища – від аристократичних збірок до сучасних арт-колекцій – відображає не лише еволюцію культурних практик, але й трансформацію суспільно-політичного ландшафту країни. Колекціонування мистецтва на теренах України завжди перебувало під впливом багатьох чинників: економічних, релігійних, політичних тощо. До кінця XVII-го століття основну частину колекцій становили ікони, а родові й династичні колекції портретів, котрі складають значку частину сучасних музейних збірок, почали з'являтися наприкінці XVII – початку XVIII-го століття. Дослідження феномену колекціонування дозво-

ляє краще зрозуміти механізми збереження національного мистецтва та його популяризації, а також виявити тенденції розвитку сучасного арт-ринку в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика приватного колекціонування в Україні досліджувалася багатьма науковцями в різних аспектах. Так, історичні аспекти колекціонування висвітлювалися в працях Н. А. Гаврилишиної, яка детально вивчала меценатську діяльність родини Кочубеїв, О. Корецької, дослідження якої присвячені роду Радзивиллів, Т. М. Ніколасової та Н. М. Товстоляк, що приділяли увагу меценатам Тарновським, а також Т. Д. Чубіної, котрій належать роботи про рід Потоцьких. Дослідження В. С. Александровича, В. Г. Луканя, В. Петрашика,

Н. Петрика, І. Родічкіна та О. Родічкіної, М. Сеньківа присвячені колекціям української шляхти XVIII-го, XIX-го століття. Сучасний стан арт-ринку та феномен колекціонування в цілому (як історико-культурного явища) аналізується в роботах Н. Д. Шпитковської. Особливу увагу науковці приділяють також правовим аспектам колекціонування та проблемам атрибуції творів мистецтва.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний аналіз еволюції приватного колекціонування українського мистецтва від XVIII-го століття до сучасності, виявлення основних етапів його розвитку та визначення ролі приватних колекцій у збереженні національної культурної спадщини.

Виклад основного матеріалу. Історія приватного колекціонування українського мистецтва бере свій початок у XVIII-му столітті, коли представники заможних шляхетських родин почали формувати перші системні збірки. Ще раніше, у XVI–XVII-му століттях, на Правобережній Україні зводилися палаци шляхетної окатоличеної знаті. Українська та польська шляхта запрошувала архітекторів із Італії, Франції, Голландії. Наприклад, для князів Острозьких працював Томасо Кастеллі з Лугано, для Збаразьких і Конечпольських – венеціанець Андреа дель Аква та француз Гійом де Боплан. Проект замку в Збаражі створив італієць Вінченцо Скамоцці [13, с. 24]. Це стало основою для подальшої розбудови колекцій.

Серед числа перших колекцій можна виокремити наступні: у Києві – сім'ї Терещенків, Ханенків, Г. П. Шлейфера та Г. І. Квятковського; в Одесі – О. П. Русова, О. В. Ганзена, М. Д. Кузнєцова, М. М. Толстого та М. В. Брайкевича; на Слобожанщині – О. С. Собанського, О. Г. Гансена, родини Харитоненків, Строганових, Щербатових, Репніних-Волконських; у Полтаві – сім'ї Кочубеїв, Галаганів, Капністів; у Чернігові – родини Розумовських, Безбородько, Тарновських; на Заході України – родів Потоцьких, Вишневецьких, Радзивіллів [6], Ю. Осолінського, Г. Любомирського, О. Чоловського, І. Яковича та інших [17, с. 38].

Значне місце в цьому процесі належить родині Потоцьких, чия колекція у Тульчинському палаці (збудованому у 1782-му році) стала одним з найвишараніших зібрань свого часу. Колекція включала не лише твори європейського мистецтва, але й значну кількість українських артефактів, зокрема іконопис XVII–XVIII століть, портретний живопис козацької доби та предмети декоративно-ужиткового мистецтва. Станіслав Щенсний Потоцький та його нащадки створили один з перших прикладів

систематичного підходу до колекціонування, зберігаючи детальні описи та каталоги своїх збірок, які включали інформацію про походження творів, їх стан та історичну цінність.

Т. Д. Чубіна у своїй дисертації зокрема описала історію Тульчинського палацу та мистецької колекції Потоцьких – з оркестром, друкарнею, бібліотекою на 17 000 томів та тисячами картин відомих майстрів, таких як Рафаель, Тиціан, Рубенс та Рембрандт. Колекція включала портрети, родинні мініатюри та твори голландської й французької шкіл XVIII-го століття. Видатними експонатами були портрет Щенсного Потоцького пензля Лампі та мармурове погруддя короля Станіслава Августа, нині у Вавелі. Наприкінці XIX-го століття Потоцький переїхав до Умані, де заснував парк «Софіївка» на честь дружини Софії Вітт [16, с. 317].

Софія Потоцька (1760–1822), дружина Станіслава Щенсного, значно розширила колекцію, додавши до неї унікальну збірку французького декоративно-ужиткового мистецтва та колекцію українських народних килимів. За її ініціативи було створено детальний каталог колекції, який включав не лише опис творів, але й історію їх придбання та провенанс. У Тульчинському палаці також була створена спеціальна бібліотека з мистецтвознавчої літератури, що налічувала понад 5000 томів [16, с. 321].

Криштопольська лінія Потоцьких, представлена Альфредом Потоцьким (1786–1862), зосередила свою колекційну діяльність у Львові та околицях. У їхньому палаці в Кристинополі (нині – Червоноград) була зібрана значна колекція українського іконопису XVI–XVIII століть, що включала рідкісні зразки галицької школи іконопису. Особливу цінність становила збірка портретів української козацької старшини та шляхти, яка налічувала понад 200 творів.

У маєтку Потоцьких у Бережанах також була створена унікальна колекція декоративно-ужиткового мистецтва, що включала вироби українських золотарів, зброярів та ливарників XVII–XVIII-го століть. Роман Потоцький (1851–1915) займався розширенням цієї колекції, додавши до неї збірку творів українського модерного мистецтва початку XX-го століття. В цілому, як зазначає В. Петрашик, у багатьох маєтках діячів культури зберігалися унікальні реліквії, нумізматичні колекції, краєзнавчі документи, картини, монастирські записи, універсали гетьманів, листування письменників та культурних діячів [11, с. 72].

Важливим аспектом колекційної діяльності Потоцьких була їхня меценатська підтримка українських художників. Так, у Тульчинському палаці діяла художня майстерня, де працювали місцеві майстри, створюючи копії відомих творів та оригінальні роботи для колекції. Потоцькі також фінансували навчання молодих українських художників за кордоном, зокрема в академіях мистецтв Відня та Кракова [17, с. 77–79].

Особливістю колекцій Потоцьких було поєднання західноєвропейської традиції колекціонування з увагою до місцевого українського мистецтва. У їхніх збірках поряд з творами італійських, французьких та німецьких майстрів завжди були представлені роботи українських митців, що сприяло інтеграції української культури у європейський контекст.

Після 1917-го року більшість колекцій Потоцьких було націоналізовано. Частина творів потрапила до державних музеїв України, зокрема до Національного художнього музею України та Львівської галереї мистецтв. Деякі предмети були вивезені за кордон і нині зберігаються у приватних колекціях та музеях Польщі, Австрії та Франції. Проте документація колекцій, створена Потоцькими, залишається важливим джерелом для дослідження історії українського мистецтва та колекціонування [14].

Тож, особливе місце в історії українського колекціонування посідає Львів, який з кінця XVIII-го століття став важливим центром збирання та збереження мистецтва. Визначну роль у формуванні львівських колекцій відіграла родина Дідушицьких, чий палац на вулиці Курковій (нині Лисенка) містив унікальне зібрання творів мистецтва. Володимир Дідушицький (1825–1899) зібрав колекцію, що включала понад 2000 предметів, серед яких були твори українського сакрального мистецтва XVI–XVIII-го століть, гуцульські та бойківські народні старожитності, а також значна збірка портретного живопису галицької шляхти. У 1880-му році він відкрив свою колекцію для публічного огляду, створивши перший приватний музей у Львові [14].

Не менш важливою була колекційна діяльність родини Любомирських, які в своєму палаці в Перемишлянах (нині Львівська область) зібрали значну колекцію українського іконопису та декоративно-ужиткового мистецтва. Особливу цінність становила їхня збірка гаптованих церковних тканин XVII–XVIII-го століть та колекція творів львівських золотарів. Андрій Любомирський (1862–1953) розвивав родинну колекцію, при-

внівши до неї твори модерного українського мистецтва, зокрема роботи Олекси Новаківського та Івана Труша [5].

У середовищі львівської інтелігенції кінця XIX – початку XX-го століття сформувалася особлива культура колекціонування. Митрополит Андрій Шептицький створив унікальну збірку українського сакрального мистецтва, яка стала основою Національного музею у Львові (заснований 1905-го року). Його колекція включала понад 10 000 предметів, серед яких були рідкісні ікони XV–XVI-го століть, рукописні книги, стародруки та церковне начиння. Однак, незважаючи на багату наповненість колекцій, на даний момент досі існують проблеми в опрацюванні джерел та інвентаризації цих колекцій [1, с. 533].

Важливий внесок у розвиток львівського колекціонування зробила родина Голуховських, чий палац у Скалі-Подільській містив значну збірку творів західноукраїнських художників. Неабияку цінність становила їхня колекція робіт майстрів львівської художньої школи кінця XIX-го століття, зокрема Корнила Устияновича та Теофіла Копистинського. На початку XX-го століття у Львові сформувалося коло колекціонерів-підприємців, серед яких виділявся Михайло Тимчишин, власник найбільшої у місті збірки гуцульського народного мистецтва. Його колекція, що налічувала понад 3000 предметів, включала вироби з дерева, кераміку, ткацтво та металеві вироби карпатських майстрів. У цей же період активну колекційну діяльність вели представники єврейської громади міста, зокрема родина Бачевських, які зібрали значну колекцію творів єврейського церемоніального мистецтва та роботи художників-модерністів [7, с. 116–139].

Особливістю львівського колекціонування була тісна співпраця між приватними збирачами та науковими інституціями. У 1920–1930-х роках зокрема діяло «Товариство прихильників мистецтва», яке об'єднувало колекціонерів міста та організовувало регулярні виставки приватних збірок. Члени товариства – такі, як, наприклад, Іван Левинський та Олександр Чоловський, створили систему каталогізації та обліку приватних колекцій, яка стала взірцем для інших міст Галичини.

Крім того, не можна оминати військових колекцій. Як підкреслює Н. Петрик, серед пам'яток львівського колекціонування особливу історичну цінність мали предмети зброї та військові артефакти. Одну з найбільших таких колекцій у першій половині XX-го століття мав Національний музей імені короля Яна III у Львові, який засну-

вали у 1908-му році. Формування колекції стало результатом зусиль львівської інтелігенції та меценатів міста [12, с. 93].

Новий етап у розвитку колекціонування на території України пов'язаний з діяльністю родини Терещенків у XIX-му столітті. Їхній внесок у збереження українського мистецтва важко переоцінити. Богдан та Федір Терещенки, починаючи з 1870-х років, створили найбільшу приватну колекцію українського живопису свого часу, яка налічувала понад 350 творів і згодом стала основою для заснування кількох державних музеїв, зокрема Національного музею «Київська картинна галерея». Особливістю їхньої колекційної діяльності було поєднання меценатства з системним підходом до формування збірки. Вони активно підтримували українських художників, купуючи їхні роботи та надаючи стипендії для навчання, зокрема таким митцям як Микола Пимоненко, Сергій Світославський та Михайло Врубель.

Документи з фонду Терещенків у ЦДІАК України висвітлюють збирацьку діяльність Ф. Терещенка, зокрема перелік його мистецької збірки та колекції його брата Н. Терещенка. Колекціонування Терещенків виходило за рамки приватних зібрань. Як відомі меценати, вони разом із Ханенками стали засновниками КХПНМ (нині НХМУ) та підтримували численні благодійні установи Києва. Їхній внесок у мистецьке колекціонування тісно пов'язаний із процесами культурного розвитку міста [17, с. 37].

Рід Кочубеїв також зробив істотний внесок у розвиток українського колекціонування. Їхні збірки, що формувалися протягом кількох поколінь у маєтках на Полтавщині, відрізнялися особливою увагою до національного мистецтва та народної творчості. В маєтку Кочубеїв у Диканьці була зібрана унікальна колекція українського народного мистецтва, що включала понад 500 зразків традиційної вишивки різних регіонів України, керамічні вироби відомих гончарних осередків (особливо опішнянської та косівської шкіл), а також предмети побуту XVII–XIX-го століть. Так, вирізнялася колекція козацьких старожитностей, що включала зброю, документи та особисті речі представників козацької старшини [4, с. 165–178].

Початок XX-го століття ознаменувався появою нового типу колекціонерів-підприємців, таких як Богдан Ханенко, Василь Тарновський та Оскар Гансен, які розглядали мистецтво не лише як спосіб збереження культурної спадщини, але й як інвестицію. Цей період характеризується формуванням перших професійних об'єднань колекціо-

нерів, зокрема «Київського товариства старожитностей і мистецтв» (засноване у 1897-му році), та появою спеціалізованих видань з мистецтвознавства, таких як «Мистецтво та художня промисловість» та «У світі мистецтв» [8; 15].

Радянський період (1917–1991) сильно змінив характер приватного колекціонування. Більшість великих приватних збірок було націоналізовано згідно з декретом 1918-го року «Про конфіскацію майна повалених революцією урядів», а нове колекціонування розвивалося в умовах жорстких обмежень та ідеологічного контролю. Проте саме в цей час сформувалися важливі приватні колекції андеграундного мистецтва, такі як збірка Ігоря Диченка та колекція Олександра Брея у Києві, які зберегли значну частину неофіційного українського мистецтва 1960–1980-х років [17, с. 177]. Олександр Брей зокрема належить колекція з понад 70 робіт таких митців, як Олександр Мурашко, Абрам Маневич, Микола Пимоненко, Костянтин Коровін тощо [10].

У цілому, історія розвитку колекціонування та музейної справи відображає зміну ролі колекціонерів у збереженні, популяризації та поширенні культурної спадщини [18, с. 84]. Сучасний етап розвитку приватного колекціонування в Україні (з 1991-го року) характеризується професіоналізацією галузі та формуванням орієнтованого на Захід арт-ринку. Важливу роль у цьому процесі відіграють аукціонні будинки, які показують гідні результати та слідує міжнародним практикам арт-ринку, – це «Дукат» (заснований у 2008-му році) та «Goldens». Основними напрямками діяльності «Дукату» є мистецтво першої половини XX-го століття, вітчизняне неофіційне мистецтво 1950–1990-х років, а також сучасне мистецтво [2]. «Goldens» (до 2022-го року відомий як «Золотое сечение», «Золотий перетин», «Golden Section») – провідний український аукціонний дім, заснований 19 листопада 2004-го року в Києві. Головний фокус діяльності цього будинку – українське колекційне мистецтво, включно з класичним живописом XIX–XX-го століть, альтернативними напрямками (авангард, нонконформізм, андеграунд) та сучасним мистецтвом [3]. Також з'являються нові аукціони, як львівський аукціонний дім «Меркурій» (заснований у 2023-му році). Цей аукціонний не лише організовує регулярні торги творами мистецтва, але й проводить експертизу та атрибуцію робіт, має власну лабораторію технологічних досліджень, сприяючи формуванню прозорого ринку українського мистецтва [9].

Сучасні колекціонери все частіше звертають увагу на систематизацію своїх збірок, створення електронних каталогів та організацію публічних виставок. Важливою тенденцією стає співпраця приватних колекціонерів з музеями та галереями через програми довготермінового депонування творів та спільні виставкові проекти, що сприяє популяризації українського мистецтва та його інтеграції у світовий культурний простір.

Висновки. Таким чином, історія приватного колекціонування в Україні пройшла шлях від формування аристократичних збірок XVIII-го століття до сучасного арт-ринку, що відображає як зміни в культурному житті, так і соціально-політичні трансформації, які впливали на формування національної ідентичності через збереження культурної спадщини. Можна виділити кілька етапів розвитку колекціонування: зародження у XVI–XVII-му століттях з перших мистецьких збірок у шляхетських палацах, становлення системного колекціонування у XVIII-му столітті, розквіт меценатства в XIX-му столітті, професіоналізація на початку XX-го століття, ідеологічні обмеження радянського періоду та інтеграція у світовий арт-ринок на сучас-

ному етапі. Особливу роль у розвитку колекціонування відіграли регіональні центри, такі як Львів, Київ, Полтава тощо, де сформувалася унікальна культура співпраці між приватними колекціонерами та науковими інституціями. Діяльність родин Дідушицьких, Любомирських та Голуховських сприяла систематизації і каталогізації мистецьких збірань. Родина Потоцьких зробила визначний внесок у розвиток колекціонування, поєднуючи західноєвропейські традиції з увагою до місцевого мистецтва, підтримуючи українських художників і створюючи спеціалізовані бібліотеки та архіви. Приватне колекціонування зберігало культурну спадщину в періоди суспільних змін, особливо в радянський час, коли колекції захищали твори неофіційного українського мистецтва. Сучасний розвиток галузі включає діяльність аукціонних будинків, використання сучасних методів експертизи, створення електронних баз даних і співпрацю між колекціонерами та музеями. Приватне колекціонування відіграло ключову роль у збереженні та популяризації українського мистецтва, сформувавши основу для національних музейних колекцій і сучасного арт-ринку.

Список літератури:

1. Александрович В. С. Інвентарі замків у Старому й Новому Заславі з XVII століття. Україна у Центрально-Східній Європі (до кінця XVIII ст.): зб. наук. праць. Київ, 2005. Вип. 5. С. 536–537.
2. Аукціонний будинок «Дукат». URL: <https://dukat-art.com/ua/golovna> (дата звернення 06.01.2025).
3. Аукціонний будинок «Goldens». URL: <https://gs-art.com/about-us/> (дата звернення 06.01.2025).
4. Гаврилишина Н. А. Рід Кочубеїв в історії Лівобережної Гетьманщини (середина XVII – кінець XVIII ст.): дис. канд. іст. наук: 07.00.01. Київ, 2014. 255 с.
5. Історико-культурна спадщина України: проблеми дослідження та збереження / Відп. ред. В. О. Горбик, НАН України; Ін-т історії України. Київ, 1998. 399 с.
6. Корецька О. Олика та інші маєтки Радзивіллів у фотоджерелах із фондів Волинського краєзнавчого музею. *Минуле і сучасне Волині та Полісся. Олика і Радзивіли в історії Волині та України*. Матеріали XVIII Всеукраїнської науковопрактичної історико-краєзнавчої конференції: наук. зб. Луцьк, 2006. С. 91–92.
7. Лукань В. Г. Історія українського мистецтва: конспект курсу лекцій. МОНМС України, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2012. 192 с.
8. Ніколаєва Т. М. Меценат української культури В. В. Тарновський. Проблеми історії України XIX–XX ст. Київ: 2010. Вип. 17. С. 368–372.
9. Новий гравець на полі артбізнесу: що потрібно знати про Аукціонний дім Меркурій. *Forbes*. URL: <https://surl.li/vfmqwf> (дата звернення 03.01.2025).
10. Олександр Брей «Нескучное собирательство» – авторська екскурсія. *Chernozem*. URL: <https://surl.li/twvvviu> (дата звернення 06.01.2025).
11. Петрашик В. Колекціонування в Україні: Короткий історичний екскурс. *Вісник Закарпатського художнього інституту «Ерделівські читання»*. Ужгород, 2015. Вип. 6. С. 70–74.
12. Петрик Н. Національний музей імені короля Яна III у Львові та збірка Болеслава Ожеховича: історія формування колекцій військово-історичних пам'яток (1908–1940 рр.). *Емінак*. 2016. № 2(2). С. 93–98.
13. Родічкін І., Родічкіна О. Старовинні маєтки України: кн.-альбом. Київ: Мистецтво, 2015. 383 с.
14. Сеньків М. Фундатори і меценати львівських музеїв кінця XIX – початку XX ст.: електронні ресурси НБУВ. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/42765/42-Senkiv.pdf?sequence=1> (дата звернення 03.01.2025).
15. Товстоляк Н. М. Меценати і суспільні діячі Тарновські, їх місце та роль в історії України XIX ст.: автореф. дис. канд. іст. наук: спец. 07.00.01. Кривий Ріг, 2006. 16 с.

16. Чубіна Т. Д. Рід Потоцьких в Україні (Тульчинська лінія): Суспільнополітичні та культурологічні аспекти : дис. на здоб. наук. ст. док. іст. наук: 07.00.01. Черкаси, 2008. 633 с.

17. Шпитковська Н. Д. Мистецьке колекціонування як історико-культурне явище XVII–XXI століття: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 – культурологія. Київ, 2021. 314 с.

18. Шпитковська Н. Д. Роль колекціонерів: від збереження та вивченні предметів колекціонування до їх популяризації шляхом публічного експонування та створення музейних інституцій. Художня культура. Актуальні проблеми. 2018. № 14. URL: <http://hudkult.mari.kiev.ua/article/view/151095> (дата звернення: 02.01.2025).

Diukariiev T.M. THE EVOLUTION OF PRIVATE COLLECTING OF UKRAINIAN ART: FROM PATRIOTIC COLLECTIONS OF THE ARISTOCRACY TO CONTEMPORARY ART COLLECTIONS

The article addresses the historical development of private collecting of Ukrainian art from the late 18th century to today. Special attention is given to the regional characteristics of private collecting, particularly the contributions of collectors from Western Ukraine and the Central region to developing the cultural and artistic environment. The evolution of collecting practices and their transformation from aristocratic collections of patriotic art to formats in the context of the modern art market are explored. The features of the formation of notable private collections of Ukrainian art by representatives of renowned noble families, such as the Potocki, Tereshchenko, and Kochubey families, who played a significant role in preserving the national cultural heritage, are revealed. Their contributions to the development of patronage and the promotion of Ukrainian art are highlighted.

Particular attention is paid to analyzing the motivations of collectors across different historical periods, from patriotic aspirations to preserve national culture to contemporary investment-driven approaches. The impact of socio-political changes on the nature of collecting and forming the art market in Ukraine is examined. The role of prominent collectors in establishing the first museum institutions, such as the National Art Museum of Ukraine, and shaping national art collections by donating their collections or influencing museum acquisitions is also considered.

The current state of private collecting in Ukraine, the specifics of the art market, and the activities of leading auction houses, including the Lviv-based Mercury house. It highlights challenges related to the evaluation, attribution, and verification of artworks and issues of legal regulation of collecting activities. The article uncovers trends in the development of modern collecting, including the emergence of new forms of interaction between collectors, gallery owners, and artists.

The study periodizes the development of private collecting in Ukraine, briefly characterizes the features of each stage, and identifies the key factors influencing the formation of collections. It emphasizes the role of private collecting in preserving and promoting Ukrainian art and its significance for developing national culture and art history.

Key words: private collecting, Ukrainian art, patriotic art, auction houses, art market.